

SÆRUTSTILLING XII.

NAVNEDEKUR

)))))))) GRATE.

SÆRUTSTILLING XII.

NAVNEDEKUR

GRADE

Will. Grevenor

Norsk Folkemuseums særutstilling nr. 12

NAVNEDEUKER

VED

HENRIK GREVENOR

KRISTIANIA 1921

FORLAGT AV NORSK FOLKEMUSEUM

NB Rana
Depotbiblioteket

200 100

På navneduken foregikk de unge pikers undervisning i broderkunsten. Under veiledning av foreldre og senere i skolene opøvedes barnet på denne måte i de nødvendige og vanlige sømarter, som det senere i livet vilde få bruk for. I våre dager syes navneduken visstnok i tredje eller fjerde klasse, og i gamle dager blev dukene arbeidet mellom det 6te og 16de år, — de fleste er blitt sydd i tiårsalderen. Vi må huske på dette, når vi ser på disse broderier. Det tjener til å undskylde meget som kan være klosset utført eller være misopfattet, men det gjør de gode navneduker ennå mer fortjent til vår beundring. Her har vi også nøkkel til den konservatisme hvormed den samme skikk, de samme motiver og sømarter har holdt sig praktisk talt uforandret gjennom 150 år. De eldste duker, de som nærmest må betraktes som hjemmearbeider, står høiest. De er et produkt av tidens sikre stilfølelse og dens kunstneriske tradisjon. Navnedukene er blitt utført med en høit utviklet teknisk ferdighet og raffinementet i valg av farve og stoff vidner om en kultivert og kunstnerisk smak, nedarvet og utviklet gjennom generasjoner.

Vi kan ikke med sikkerhet påvise hvor langt skikken å sy navneduker går tilbake i tiden. Det eldste vidnesbyrd vi har, er av litterær art. Navnedukene blir nevnt av en engelsk dikter omkring 1500. Et århundre senere støter vi ofte på betegnelsen i tidens litteratur, både Shakespeare og Milton nevner dem ofte. Men er navnedukene allerede ved dette tidspunkt blitt så festnet i den offentlige bevissthet at dikterne med selvfølge griper til dem for å få en lettfattelig analogi, må nok deres opprinnelse søkes tilbake i middelalderen. Mellom de eldste litterære minner og de første navneduker som er blitt bevart ned til våre dager er der et stort

Bord fra navneduk 1748.

sprang. I England, hvor tingen visstnok best er undersøkt,* dukker de første «samplers» op omkring 1620, om enn den eldste daterte duk først skriver sig fra 1643. Disse første navneduker er ganske forskjellige fra dem vi kjenner her tillands. De er gjennom hele det 17de århundre meget lange, op til en meter, men samtidig sjelden mer enn et kvarter brede.

Mønstrene blev ordnet i border på tvers av duken og viste eksempler på en hel rekke ofte meget innviklede teknikker, utført i forskjellige mønstre og med rike farver. De blev både sydd av barn og voksne, de fleste kanskje også dengang av barn. På de engelske navneduker er syerskenes alder oppgitt, og det er forbauende mange av disse kompliserte broderier som er blitt utført i en overordentlig ung alder. Merkværdig nok synes der også i det nordlige England og i Scotland at ha optrått syere av mannkjønn, om det enn hører til undtagelsene.

«Rækkedukene» med broderiprøver, hvortil også sluttet sig flere rader tall og bokstaver, blir omkring århundreskiftet avløst av de små firkantede duker som vi kjenner fra oss. Forandringen foregikk i England under sterk fremmed innflydelse. De mange nye blomster- og figurmotiver skyldes Holland, kronene antas å være kommet inn med hannoveranerne og Østasien har ikke været uten betydning for farven. Men tross denne opblanding med fremmede elementer formår dog de engelske navneduker å bevare et særpreg, der varer ved så lenge skikken ennu holdes i hevd. Alfabetet forsvinner på dem og vi får isteden små religiøse sentenser, skriftsprog eller tekster som spiller hen på bestemte begivenheter. Disse tekster som alltid forekommer, blir et sikkert kjennetegn på engelsk opprinnelse. Men der er også en åpen nøkternhet og en dekorativ regelmessighet i anordningen av mønstrene som skarpt skiller den fra fastlandets mange overfylte og planløse arbeider.

Navneduker har været sydd i de fleste Vest- og Sydeuropæiske land, men for oss har kun de hollandske og nordtyske ved siden av de engelske været av større betydning. Det er i disse land vi må søke opprinnelsen til den form og det innhold våre navneduker har fått. Der har foregått en livlig optagelse av motiver, spesielt har Hamburg og egnene deromkring været en kilde der stadig er blitt øst av.**

* Marcus B. Huish: Samplers and Tapestry Embroideries. London 1913.

** Dr. J. Brinckmann i Museum f. Kunst u. Gewerbe in Hamburg. Bericht für das Jahr 1910.

1. Navneduk. 1703.

Betegnende for hollandske navneduker er de rikt vekslende og utbroderte bokstaver. Det var hollenderinnernes stolthet å gjøre deres bokstaver og tall så snirklet og innviklet som mulig. De omdannet hvert enkelt ziffer til en liten dekorativ figur. Der blev også innrømmet disse ting en langt større plass på navneduken enn vanlig hos oss ved de tider. Av bibelske motiver finner vi Josvas speidere og pelikanen som nærer sine unger, men både Adam og Eva og korsfestelsen mangler, det siste motiv savnes også på engelske duker. Derimot fornekte det hollandske lynne sig ikke i de mange små scener fra det daglige liv og i de rike blomsterbroderier. Særskilt nederlandsk er frihetssymbolet, hatten på en stang med den stående løve ved siden av. I Friesland er navnedukene som en undtagelse fra den almindelige regel ikke utført i korssting, men i parallele sting som spenner over flere tråder.

De hollandske navneduker er i tid noget eldre enn de tyske og har derfor været av bestemmende betydning for utviklingen av disse broderier i de nordenforliggende landsdeler. Begge steder utvikler de sig dog ved slutten av 1600-årene og begynnelsen av det 18de århundre. Kjennetegnes de engelske navneduker ved deres store ensartethet, utmerker de tyske sig ved det motsatte. De er opdelt i en mengde, større og mindre grupper begrenset til visse

landskaper og øer. Forskjellen er dels av teknisk art, dels har hvert strøk utviklet et bestemt kompleks av motiver, som stadig blir gjentatt og som gjennom tiden mer og mer kommer til å avvike fra sin opprinnelige form. Fra denne forskjelligartede og mangfoldige formverden er det at de fleste motiver til våre hjemlige navneduker er blitt hentet. Men det er riktignok et magert utdrag som er blitt foretatt. De tyske er langt mer fantasifulle og opfinnsomme i sitt motivvalg. I 1820—30 årene kommer fra Berlin den krasse naturalistiske mote der gjør det av med all virkelig broderkunst. Også denne synes det som vi har fått fra Hamburg, kanskje via Kjøbenhavn.

De danske navneduker skiller sig neppe vesentlig hverken fra de tyske eller fra våre hjemlige. Dog synes empirens formverden å ha fått større innpass på dem enn annensteds. Det henger vel sammen med de dype røtter denne stilart i sin almindelighet slog i Danmark.

På den tid navneduken begynte å opptre i Norge var allerede den senere, lille firkantede form slått fast. Siden har der ikke foregått nogen vesentlig forandring av grunntypen og vi har derfor ingen anledning til å foreta en inndeling i to kronologisk adskilte typer som i England. På den annen side er heller ikke vårt materiale så rikt variert og så bestemt at vi i større utstrekning kan foreta en geografisk gruppedeling. De til utstillingen innkomne navneduker er, bortsett fra hvad museene har lånt ut, hovedsakelig innskrenket til Østlandet. Materialet har derved fått et ensidig preg og det kan på ingen måte tas som et uttrykk for alle avskygninger og varianter rundt om i landets samlede landsdeler.

Dessuten må man huske på at navneduksøm var en skikk der var innskrenket til de høiere klasser i byene og til embedsmennene ut over landsbygden. Allerede derved er en virkelig dypere og lokal utformning blitt sterkt betinget. Disse folk har siden ført en ambulerende tilværelse gjennom tidene, så det kan ha sine store vanskeligheter å fastslå hvor en navneduk opprinnelig er blitt utført. Der måtte i mange tilfelle vidløftige, men neppe særlig fruktbare personalhistoriske undersøkelser til for å få bragt dette på det rene.

Navneduken inneholder, kanskje først og fremst, en mengde initialer spredt ut over lerredet og mellom alle de andre tegn og figurer. Syerskens eget navn med angivelse av årstallet for utførelsen finnes blandt dem, men det kan også være skrevet fullt ut,

5. Navneduk. 1748.

dog uten angivelse av alder som på de engelske. Nogen enkelte ganger er fødselsåret angitt, så man ad den vei kan slutte sig til hvor gammel syersken har været. De øvrige initialer betegner syerskens nærmere og fjernere slekt og venner. En tradisjon vil vite at de initialer som var sydd med lyserød tråd, betegnet ennu levende personer, mens de med sort viste at vedkommende var død. Likeledes at et kronet monogram skulde gjøre vitterlig at vedkommende stod i kongens tjeneste og var embedsmann. Det er utvilsomt en skikk som har været praktisert i mange tilfelle, men konsekvent har den neppe nogensinne været gjennomført. Har der engang ligget en dypere mening i farvenes anvendelse, så har denne ikke været den samme overalt, og det blir derfor temmelig umulig for oss nu å fastslå den. En gang er initialen blitt sydd med sort og ledsaget av et årstall som angir vedkommendes dødsår, og en annen gang forekommer et sortsydd tall der angir hans alder ved dødsfallet. Som en sjeldenhet kan anføres at der på en eller et par duker øverst oppe er satt et årstall der viser tidspunktet for arbeidets påbegynnelse, mens der ved foten finnes et annet for dets avslutning.

De norske navneduker er firkantede og nærmer sig ofte kvadraten. Størrelsen varierer mellem 30—40 cm. i bredde og 35—45 cm. i høide, men der finnes såvel de meget store op til en halv meter, som ganske små lapper, ikke stort mer enn 10 cm. i firkant. Duken pleier i mange tilfelle å være helt omgitt av en dekorativ bord. Bortsett fra de ordinære geometriske linjer og siksakborder er en rekke av blomster vekslende med spedt stilisert løv eller en fortløpende bord av ekenøtter de mest yndede og oftest anvendte. På de bergenske er også en regelmessig buktet ranke med blomster i forskjellige farver hyppig å se. Øverst på navneduken er anbragt alfabetet og tallrekken til 10 eller 20, gjerne gjentatt et par ganger med vekslende størrelse og utseende, men sjeldnere med forskjellig teknikk. Derpå følger så et bredere eller smalere felt med initialer og figurer eller hvad innhold duken ellers kan ha.

Stoffet hvorpå figurene og ornamentene er sydd er som oftest hjemmevevet hampelin. Den kan være i forskjellige finheter, enkelte grove og faste, andre helt fine og bløte, mens atter andre er så åpent og løst vævet at det minner om strameid. Dette stoff er kun anvendt på de allerseneste. Nogen få er sydd på linjava og i et par isolerte tilfelle er anvendt ullstoff. Farven er lys med gult eller gulbrunt skjær, men sjelden eller aldri helt hvitt. Grønne

33. Navneduk.

34. Navneduk. 1755.

duker kjennes også vesentlig fra Trondhjem, og omkring 1800 forekommer ikke så få røde. Ingen av disse siste hører til de mer verdifulle ting og viser aldri virkelig fremragende arbeide. Fra 1799 har vi en enkel blå duk. Initialer og figurer er næsten utelukkende sydd med silke i mange og brokete farver, men der finnes også broderier i bomullsgarn, kulørt lingarn og snellegarn. Men det er senere forekomster. Det samme gjelder ullgarn som undtagelsesvis kommer til anvendelse i to arter. På dem fra senere tid er brukt almindelig «pakkegarn» og tidligere det fine og blanke totrådede såkalte «kamelgarn».

Det 18de århundre hadde en fin sans for farvens dekorative anvendelse. Hver enkelt farve kommer fullt til sin rett, men ikke på bekostning av de øvrige. Helheten blir smeltet sammen til en samlet og avstemt harmonisk totalvirkning. Senere går efterhvert farvesansen og farvegleden tapt.

Det ornamentale utstyr på våre navneduker faller stort sett i

39. Navneduk. 1766.

fire grupper. Først og fremst alle de ting som er hentet fra plante-verdenen, trær, blomster, kranser, border, strøblomster og frukter, i en mengde variasjoner. De er ofte de dominerende elementer ved utsmykningen og viser hen på tysk-hollandske forbilleder. Her er den sterke stilsans og den sikre fornemmelse for riktige proporsjoner lettest å få øie på. En hel rekke av motiver er hentet fra dyreriket. Navneduken blir ofte en hel Noas ark. Men denne yrende vrimmel kommer først noget senere enn de vegetabiliske elementer. De siste henger nøie sammen med høibarokkens sans for ranken og de naturalistiske blomster, og hører med til våre navneduker fra deres første optreden herhjemme. De almindeligst forekommende figurer er fugler av forskjellig art, papegøier, høns, påfugler, foruten en hel del hvis naturhistoriske bestemmelse er mer problematisk. Av husdyrene er hunder og hester de vanligste; hjorten er et ofte gjentatt motiv. Kun sjeldnere er dyrefigurene blitt stilisert

46. Navneduk. 1802.

på en virkelig dekorativ måte, det kan være tilfelle med hjorten eller påfuglen, men de fleste er gjengitt mer eller mindre realistisk endog meget livaktig på enkelte duker. Den tredje gruppe av motiver omfatter en mengde ting fra det daglige liv og bilder fra folkelivet. Vi gjenfinner mennesker i de skiftende tidsrums drakter, renessanse, barokk, rokokko, og fra en sen tid noget som kan minne om folkedrakter. Menneskene, da gjerne i ganske lite format, er ikke sjelden anbragt i situasjoner fra deres daglige gjøren og laden, eller de er forsynt med redskaper. De kan holde en spade i hånden, bære et par bøtter, kjerne smør, eller vi ser dem ute på jakt, kjøre tilvogns eller trede dansen o.s.v. Ved siden av er redskapene gjengitt for sig. Vi finner vinnmøller, spand, feiekoster etc. og en rekke bruksgjenstande fra stue og kjøkken som bord, stoler, kanner og krus. Holland har sikkert stått som den egentlige

og opprinnelige kilde for disse scener fra folkelivet og derfra er de nok også kommet til oss gjennom flere ledd. Den siste gruppe, de religiøse og symbolske tegninger, er gjerne anbragt på en fremtredende og iøynefallende plass, og gitt et større format enn de øvrige. De fleste ting er hentet fra den kristne forestillingsverden, situasjoner fra den hellige skrift: syndefallet, korsfestelsen og Josvas sendebud er de vi oftest finner gjentatt. En hel gruppe bringer en serie religiøse bilder i den av alle kjente opfatning av disse tildragelser. Men vi har også en hel del mer abstrakte symboler som nøklen og stigen, kalken og lysestaken, lammet med seiersfanen og alteret. De borgerlige og kristelige dyder er naturligvis også med, rettferdighet, dyd, tro, håp og kjærlighet. Almennmenneskelige symboler og forestillinger fra den folkelige mytologi mangler såvisst heller ikke, vi har både havfruer og gjennomstungne hjerter, små engler og stygge djevlr, venskapsaltre og urner.

Selv om denne opregning ennå en stund vil kunne fortsettes, er oppfinnsomheten hverken særlig fantasifull eller mangeartet. Det er de samme motiver som engang opdaget blir gjentatt i det uendelige. Senere nyskapning eller friske optagelser av senere elementer er næsten utelukket. Den variasjon vi kan finne nedover i tiden, er næsten alltid tilsynelatende. Ser vi nøiere til er det de samme ting, bare på en litt annen måte. Ved den uendelige gjentakelse oppstår der litt etter litt ved misforståelser forandringer som senere blir gjentatt og derved festnet til en art nye dekorative elementer. Men det engang foretagne utvalg vedblir i sin grunn å være det samme. Til slutt skal i all korthet nevnes en enkel figur som er særdeles vanlig på navnedukene like fra de allereldste ned til de seneste. Det er de tre tårner opprinnelig en gjengivelse av Hamburgs byvåben, senere måske et kjennetegn for byen København. Hos oss taper det denne betydning på et meget tidlig trin, og det blir et almindelig dekorativt tegn uten annet innhold enn en hvilken som helst annen figur. Vanskeligere er det å forklare hvorfor nettopp dette element har fått denne yndest heroppe hos oss.

En hel del av de figurer og ornamenter der blev sydd på navnedukene, har sin rot i modellbøkerne helt tilbake fra renessansen. Av størst betydning for disse broderier har tyske modellbøker fra det 17de og 18de århundre været. Det verk hvori vi gjenfinner de fleste ting som direkte synes å ha tjent som forbillede er Rosina Fürstins: Neues Modelbuch, trykt i Nürnberg 1689. I denne bok

er gjengitt en rekke av de vanlige dekorative blomstermotiver og en mengde av de små realistiske dyr som blir så hyppige på navneduker fra siste halvpart av 1700-årene. Høibarokkens tendens til en impressjonistisk naturefterligning forneker seg selv ikke på dette område, som skulde synes å ligge så dårlig tilrette for denne form. Det vidner derfor fordelaktig om hvor fast stilsansen den gang ennu var, når vi ser med hvilken sikkerhet og smak denne vanskelige og for all dekorativ kunst så farlige tendens er blitt løst. Sammenligner vi arbeidene fra denne tid med dem fra det 19de årh. forstår vi lettere med hvilken beundringsverdig overlegenhet datidens mennesker behersket sitt arbeide. Figurene er næsten alle de samme, men mens man senere så sitt eneste mål i å gjengi dem så naturtro som mulig, var de for barokkens og rokokkoens mennesker kun som et lite bizart raffinement der blev underordnet den dekorative helhet. Men nektes kan det ikke at disse ting ved sin stadig hyppigere gjentakelse bidrar meget til og får en vesentlig betydning ved den senere oppløsning av stilsansen hos de mennesker hvis formsans var blitt undergravd og svekket.

Det er imidlertid ikke bare den ovennevnte mønsterbok som har hatt betydning. Vi finner adskillige motiver i lignende utforming som på navnedukene i f. eks. en italiensk mønsterbok: *Opera nova* etc. fra 1546. Border og bordmøntre er hyppige i Gio Ostavs: *La Vera Perfettione* som utkom i Venetia 1567. Men de fleste motiver stammer som nevnt fra tyske mønsterbøker fra 1600- og 1700-årene. En hel del kjenner vi igjen i f. eks. Johann Sibmachers: *Neues Stick- und Spitzen-Musterbuch* fra 1604 eller i Christoph Weigels: *Neues Stick-Büchlein* fra engang i 1700-årene. Å påvise likheten mellom disse modellblade og figurene på våre navneduker er ingen vanskelighet. Nogen ganger ser det også ut som figuren direkte er blitt kopiert. Det gjelder sikkert om det eldgamle motiv med de to motstilte fugler eller hjorter samt noen få dekorative og sterkt stiliserte hjørneblomster. Men som materialet er her i Norge ser det ut som mønsterbøkene kun sjelden har vært tilstede som modell. Vi har hos oss fått figurene på annen hånd overført gjennom broderier som er blitt hjemført eller på annen måte blitt kjent her i landet. Vi kan ofte påvise at de blir gjentatt i en bestemt versjon, der er blitt utformet innenfor et bestemt område. Som tidligere nevnt er det Nordtyskland som sterkest har vært givende. Dette fenomen forklarer også delvis at de yngre mønsterbøker har fått så liten betydning. Det kom-

48. Navneduk. 1762.

pleks av figurer som kom inn sammen med at skikken blev op-tatt her i landet, holder sig på tross av de skiftende moter senere, og med tiden blir der også stor uoverensstemmelse mellom navnedukens mønstre og det ornamentale utstyr som blev vanlig på de øvrige broderier. Litt lempet man sig efter moten, men så ubetydelig, at det hele faller sammen og blir feid ut, da først en virkelig forandring i 1820-årene finner sted.

Navnedukenes hensikt var å opøve barn i det sømarbeide de senere vilde få bruk for i det daglige liv. Det faller derfor av sig selv at de helt vanskelige eller mer kompliserte former ikke er blitt brukt. Riktignok finner vi i eldre tid ikke så få variasjoner. De unge piker hadde dengang både større øvelse og mer utviklet teknikk enn senere. Men heller ikke dengang dreide det sig om så mange arter. Den egentlige navneduksøm er korsstingsbroderiet som forekommer i flere arter. Hyppigst er de almindelige korssting over to tråder på hver vei. De gjentar sig på næsten hver eneste navneduk. De fineste og beste broderier er utført i halve korssting over en tråd. Ved denne teknikk opnådde man en virkning som ofte kan minne om gobeliner. Ved å skifte retningen i sømmen slik at den snart gikk fra høire til venstre og snart fra venstre til høire, kunde syersken få bragt et liv inn i broderiet av en overordentlig eiendommelig og tiltalende virkning. Mindre almindelig er de dobbelte korssting der er like på begge sider, eller de korssting som blir sydd slik at de på vrangen danner kors, mens de på retten gir inntrykk av Holbeinteknikk. Bokstaver og tall blev gjerne utført med stjernesøm, men den er hverken så variert eller så raffinert som på hollandske duker. Tråden stikkes alltid ned mot midten, således at hver stjerne kommer til å bestå av otte sting. I en eller flere av disse teknikker er de fleste ornamenter utført på navnedukene. Andre sømarter forekommer kun som undtagelser, med ganske små prøver på hver duk. «Tellesømmen» anvendes gjerne til border og innramninger. Prøver på plattsøm og tykksøm kjedegangssøm, stilkesting og Holbeinsøm sees også nu og da og fra en sen tid små forsøk i perlebroderi. Denne siste sømart som ellers blev så yndet og populær fra senempiren og fremover har imidlertid vunnet lite innpass på de norske navneduker. Dermed er det vesentlige nevnt. Og dog, hvad har de ikke opnådd for gode virkninger med denne enkle teknikk. Hvilke fremragende og morsomme broderier er ikke kommet ut av det. Med beskjedne midler er der skapt små kunstverker, ikke mange, men dog nogen som vil huskes.

Den inndeling av våre navneduker som vil følge, er blitt foretatt under store forbehold og må på ingen måte tas som endelig eller fyldestgjørende. En opdeling var nødvendig bare av den grunn at en utstilling og ordning ellers vilde blitt uoversiktlig med det store materiale. Kun to bestemte lokale grupper har kunnet la sig utskille. En meget stor fra Bergen, der strekker sig gjennom et ganske anseelig tidsrum av år, og en mindre, men særpreget gruppe fra Trondhjem. De lokale eiendommeligheter har selvfølgelig været langt mer utpreget i eldre tid, og vi kan i enkelte tilfelle iaktta hvorledes en skoles innflydelse eller en enkel families tradisjon har virket gjennom lengere tidsrum og satt sitt ensartede preg på en rekke av duker. Men det blir kun i få tilfeller at opplysningene er så sikre at vi med bestemthet kan slutte noget ut fra dem. Grunnlaget for gruppene er derfor i de fleste tilfelle blitt et rent skematisk. Navnedukene er blitt buntet sammen efter visse felles trekk i orneringsmåten, eller blott efter et enkelt motiv der er blitt gitt en fremtrædende plass på duker gjennom en lengere årrekke. Selv hvor der kan være mange uoverenstemmelser, er der blitt sett bort fra disse til fordel for et oversiktlig om enn et litt håndhendt skema. Allikevel blir der tilovers en mengde duker som det ikke har været mulig med nogen rimelig grunn å få puttet inn i den ene eller anden gruppe. De fleste av dem hører til de mindre gode eller allerdårligste ting som er kommet inn, men der finnes også nogen blandt dem av de eiendommeligste og mest fremragende arbeider. Alle disse tiloversblevne er blit ordnet i kronologisk avdelte grupper. Derved opnåes ikke alene at lette oversikten men navnedukene gir i denne rekkefølge slet intet ueffent billede av den stilistiske utvikling. At der blir mange huller

Bord fra navneduk. 1750.

60. Navneduk. 1763.

er en selvfølge, og de trenger hele tiden å suppleres med ting fra andre grupper og sees i sammenheng med dem.

Utviklingen blir som den pleier å arte sig, en beretning om stigning, høide og forfall. De beste, kunstnerisk og teknisk mest kultiverte ting finner vi flest av fra 1740—50 frem til tiden omkring 1800. Det er ved farven og grupperingen, mer enn ved motive-nes endring, vi kan iaktta den stilistiske utvikling. Farven på de tidligere er tung og ofte litt mørk, senere lysner den, blir klar og frisk. Mot 1800 blir den sartere og bløtere avstemt, fra 1820 av, omtrent, er farvesansen helt ebbet ut. Ordningen av dukenes innhold følger en lignende kurve. Fra de første års overfylte, men morsomme arbeider, fremkommer omkring århundreskiftet en viss klar, skematisk oversiktighet med få og spredte motiver. Empiren blir påny rikere, men gjenoptar ikke den sirlighet og mangfoldighet som karakteriserte den eldre tid.

68. Navneduk. 1788.

1—31. Navnedukene som er samlet til denne gruppe er dem blandt alle som har det mest ensartede preg og en rolig, næsten nøktern oppbygning. Dukene er knyttet nær til engelske navneduker og har i beskjedenhet meget av det som er eiendommelig ved 1600-årenes «rekkeduker». Formatet er ennu langstrakt, men er blitt mindre, de mangfoldige motiver og sømarter på de gamle engelske er blitt beklippet og frisert. Dukene er blitt nette og sirlige og virker tiltalende med sine vekslende rekker av tall, border og bokstaver. Øverst oppe er sydd en tallrekke, det er ialfall tilfelle på de eldste av dem. Så kommer nedover bokstaver sydd med forskjellig slags søm, adskillet ved enkle geometriske border eller stiliserte

79. Navneduk. 1813.

blomsterrekker. Linjene utfylles hvor det er påkrevd med kroner av forskjellige arter og utseende. De kan også danne egne rekker opdelt med stiliserte trær. Næsten nederst kommer så syerskens fulle navn, og helt på foten av navneduken årstallet for dukens tilblivelse. Fargene er av en merkverdig ensartethet, hovedsakelig rødt og grønt på en gullig duk, nogen få har blått som grunnfarge. Dukene virker av denne grunn ennå mer harmoniske tross sitt ensformige, næsten tørre skema. Den oprinnelige form holder sig merkelig lenge ubrutt og kan forfølges langt ned i tiden. Fremmede elementer kan trenge inn og omforme deler av duken. Men der blir alltid så meget igjen av det gamle at det gir arbeidet sitt preg. Ennå så sent som fra 1831 (26) stammer en duk som på en ganske merkelig måte opprettholder de gamle tradisjoner.

99. Navneduk. 1750.

Man skulde tro at duker med en så utpreget form, der med små avbrytelser kan følges næsten gjennom et århundre, måtte skyldes en lokal skole sin utformning og forplantning. Det er både meget mulig og sannsynlig at så har været tilfelle ialfall til å begynne med. Senere kan utflyttere ha overført maneren til andre steder og opprettholdt den gjennom familietradisjon. Nu er det ugjørilig med sikkerhet å fastlegge dukenes geografiske hjemstavn. De er kommet inn fra alle kanter av landet, om enn tyngdepunktet kanskje vil være å søke på Østlandet.

Først i rekken av disse navneduker kommer en der bærer årstallet 1703 (1), og den er dermed den eldste vi kjenner her fra

116. Navneduk. 1796.

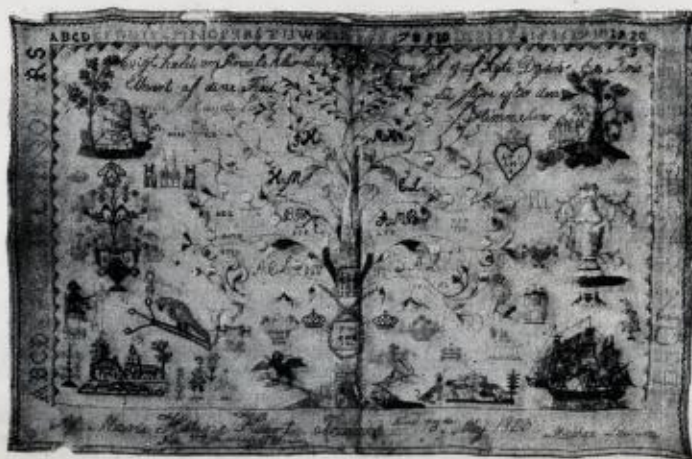
landet. Egentlig hører den ikke helt hjemme på dette sted med sine mange mønstre som minner mest om de første planløse forsøk f. eks. i England i begynnelsen av det 17de årh. Men den inneholder også kimen til denne gruppe og kanskje mest av den. Blandt det meget annet finner vi tellesømsborden som blir det samlende trekk for en hel gruppe. Av de senere duker bør legges merke til de to fra 1778 (18) og 1786 (20) samt de to hjorter nederst på dukene fra 1808 (21—22).

32—47. Gruppen er ganske liten, men til gjengjeld er innholdet både broget og meget uensartet. Det er vanskelig å finne en felles nevner for disse navneduker. Det individuelle særpreg er et sterkt iøinefallende trekk. Blandt dem finner vi mange av de best utførte

119. Navneduk. 1817.

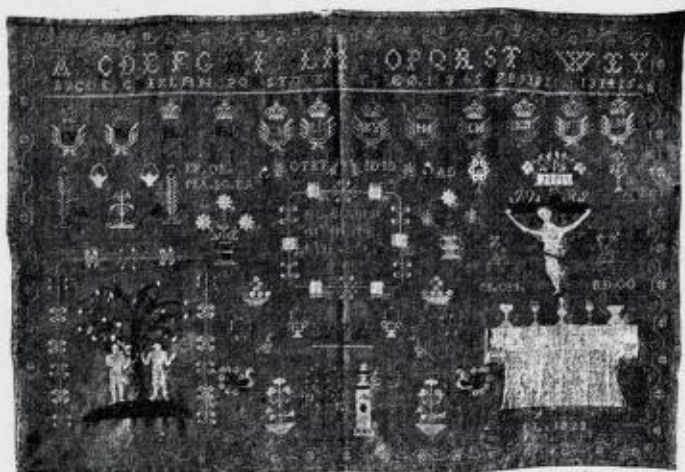
og smukkeste arbeidede duker. Flere av dem vidner ikke alene om en usedvanlig teknisk ferdighet, men bærer også bud om en forfinet kunstnerisk smak og høit utviklet forståelse av farven. Teknikken er merkelig ensartet. Halve korssting har næsten utelukkende været brukt, med litt anvendelse av stilkesting og hele korssting for kontrastens skyld. Nogen enkelte har oventil en dobbelt geometrisk bord sydd i tellesøm. Det største fellestrekk er imidlertid den næsten gjennomførte naturalisme i det ornamentale utstyr. Ofte går enkelte motiver igjen i samme utformning, men mest er det nye og helt fremmede elementer som tjener til å sammensette ialfall hovedmotivet. Dette består ikke sjelden av en menneskegruppe eller en enkelt skikkelse. Således blir en hvilende kvinneskikkelse med ubetydelige forandringer anvendt på flere duker fra midten av det 18de århundre. Motivet er øiensynlig gått i

130. Navneduk. 1803.

arv gjennom et par generasjoner innenfor samme familie. Figurene er til en begynnelse meget store og iøinefallende, men eftersom årene går blir de pirkete og små. Den sterke stilsans i det 18de århundre og ennå frem til 1820 holder arbeidet oppe på et høit nivå ved en delikat fremstilling og en ypperlig avpasset og avbalansert farve.

Den eldste duk fra 1745 (32) har en fremstilling av en sittende, halvt hvilende kvinneskikkelse (måske Jomfru Maria), der blir pyntet med blomster av to små engler. Til venstre for midtfiguren sitter kong David og spiller på harpe. Duken er dessuten utfyllt med allehånde livaktige blomster, fugler, kranser, skiber, en praktfull påfugl, et par mennesker med en kurv imellem sig samt nogen religiøse billeder som syndefallet, lammet med seiersfanen og Kristusmonogrammer. Broderiene på kjolen er utført med silkesting. Meget nær i overensstemmelse med denne er en annen duk (33) uten årstall. Den har riktignok et annet format og mangler tall og bokstavrekken oventil, men den centrale kvinneskikkelse, de mange endog fantastiske dyr og selv den lille stoppeprøve øverst viser hen på gruppens fellestrekk. Duken er utført med ganske overordentlig finhet og akkuratess og med en delikat farvebehandling. De to senere fra 1758 (37) og 1769 (40) med samme centralmotiv har en friskere og mer lysende farve enn de eldre. Av nye ornamentale

144. Navneduk. 1823.

trekk kan merkes to spraglete og dansende harlekener og en mørk skikkelse sittende på en tronestol, formodentlig en troverdig gjengivelse av mørkets fyrste.

Samlet på et brett har vi de fleste av disse realistiske scener og skikkelser på en duk som bærer årstallet 1755 (34). I skjøn forening finner vi her skib og fugler, vogner, jagtscener og bibelske bilder, Kristus og den samaritanske kvinne, syndefallet og korsfestelsen. Vi ser verdslige folk i deres daglige dont snart til hest, snart til vogns, på jakt, ved arbeidet eller i kjærlig omfavelse. For flere figurers vedkommende har Rosina Fürstin's: Das neue Modelbuch tjent som mønster. Således for den hvilende hjort, de mange papegøier og det aktverdige hønsepar. Det kan bemerkes at en lignende, men mindre duk finnes i Nordiska Museet i Stockholm. Av innholdet på de øvrige duker kan fremheves den lille fugl i det sorte felt og alterbordet på duken fra 1760 (38). Vi ser retferdigheten med sverd og vekt, frukter og strøblomster, og et par engler i lyserøde buksebjørne på en duk fra 1757 (35). På en fra 1758 (37) finner vi timeglass, rikseple, et par fugler med hjerte mellom sig og fuglebur. Meget eiendommelige er de to stoler på duken fra 1774 (41). Mere forskjellig fra de andre er de to eksemplarer fra slutningen av 80-årene (42 og 43). Teknikken er

underlig grov og ullen og farven en smule grumset. Hyrdeidyllen og de sentimentale naturscener foregriper langt senere moter. En duk fra 1797 (45) har et venskapsalter som central figur og dessuten en vannbærende kvinne og en mann med spade. Til slutt må nevnes to, den ene uten årstall (47), den annen fra 1802 (46), der påny ruller op den brogede plante- og dyreverden med hjorter og grønne papegøier, spraglete sommerfugler og lekre frukter, med mennesker, hus og trær, hunder og storker, harlekiner og engler. Der er en besnærende friskhet og klarhet over farven på disse to der er utført med en overlegen teknisk dyktighet. Når undtas tall og initialer finnes en duk med nøiaktig de samme figurer som på den fra 1802 i Nordiska Museet.

48—56. En innramning av geometriske motiver utført i tellesøm, slik vi allerede har sett det på navneduker tilhørende foregående gruppe, danner fellestrekket for den følgende lille samling. Små rosetter i samme sømart spredt utover duken som innramning for viktigere initialer, forekommer også. Farven er blå og rød, sjeldnere gul og grønn. De to første farver er i det hele meget fremtredende på alle motiver ved denne samling. Dukene er med få unntagelser ganske små, langstrakte og smale. Meget hyppig er bokstavene sydd med stjernesøm og gitt en bred plass i dukens utsmykning. På noen finnes i de nedre hjørner en stilisert blomst som synes å være hentet like ut av en eller annen mønsterbok, hvor den hyppig påtreffes. Den eldste stammer fra 1724 (48) og de senere er spredt sparsomt utover årene frem til 1800. I 90-årene finner vi en liten gruppe i nær innbyrdes overensstemmelse. Ornamentale figurer og gjenstander varieres lite og bringer få eller ingen nyheter utover det vanlige. På duken fra 1724 er de tre tårner forsynt med danske flagg og Josvas speidere er blitt laget om til svarte negrer. Den store duk fra 1762 (50) som forøvrig er et særdeles vakkert og godt utført arbeide, bringer kanskje flere variasjoner på blomster og buketter enn ellers vanlig. Også selve anordningen er mer symmetrisk og klar. Som helhet virker den lille gruppe ved sin friske farve og sin omhyggelige utførelse. De fleste synes å høre hjemme i egnene omkring Kristianiafjorden.

57—97. Gruppens fellestrekk er en krans eller et Kristus-monogram som holdes oppe av to små engler. Innholdet forøvrig er av stor og broget mangfoldighet med mange detaljforskjelligheter, men ikke uten et visst felles preg i farve, teknikk og manér. Man har holdt sig innenfor et bestemt, men ganske stort utvalg av

149. Navneduk. 1714.

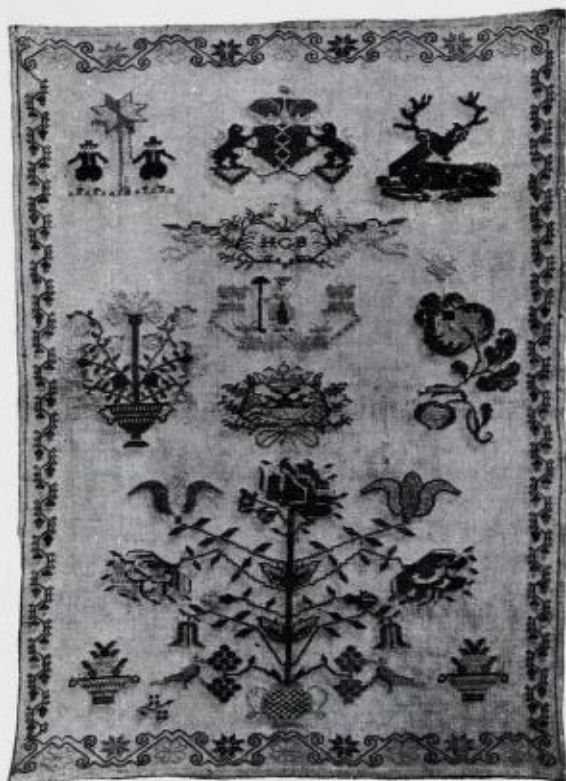
motiver og der er en gjennomgående ensartethet i plasseringen. De eldste duker står på en plass for sig ved sitt større format og sin gulbrune og grønne farve. De to fra 1736 (57) og 1740 (58) er næsten kvadratiske og av en form som vi først finner igjen omkring 1840. Begge to og den avlange fra 1747 (59) er sydd på det grove, hårde og blanke lerret som er eiendommelig for mange av de trønderske arbeider. Også andre trekk som hyppigst om ikke utelukkende er kjent fra disse egne, finner vi igjen på de tre eksemplarer. Blandt dem er de små stiliserte grener som omrammer en flerhet av initialene og ikke sjelden er anbragt i rekkevis. Av motivene må pekes på de mange blomster hvorav to hjørneblomster alltid med variasjoner ledsager alle duker innenfor gruppen samt de mange religiøse og symbolske figurer: syndefallet, korsfestelsen, de borgerlige dyder, timeglass, alterstaker og kanner. Initialene er på den grønne duk falt ut under vask.

Fra 60-årene av dukker først op de navneduker som har de typiske trekk der kommer til å prege den lange rekke av duker helt frem til 1840. Størrelsen er mindre. Farven er frisk med fremtredende rødt og grønt. Nede i hjørnene finnes næsten på alle en

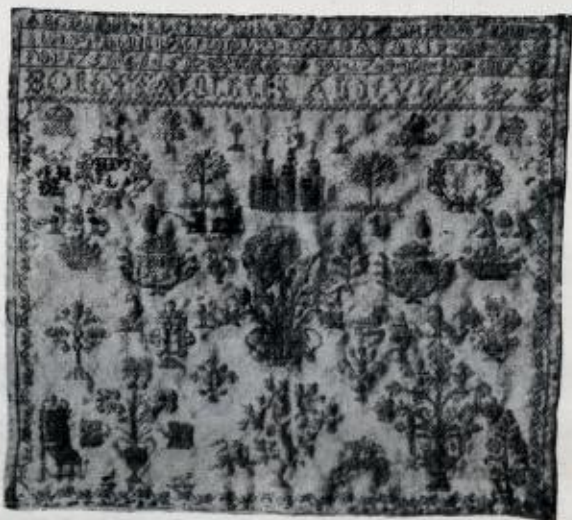
blomst, og de to små engler har mange ganger fått mørke kon-
turer. Formen er sterkt vekslende. De første har det største mål
i høiden, mens noen senere fra omkring 1820 er trukket mer i
bredden. De siste er gjerne sydd på den løse, stramei-lignende
hampelin. Blandt de ornamentale figurer gjenfinner vi mange av
de naturalistiske blomster, dyr og frukter, både hønsene, hjorten
og den grønne papegøie. De religiøse bilder er de vanlige. Som
pendant til Josvas speidere for symmetrisk å avbalansere duken, er
ofte anbragt et par kvinner der bærer en kurv med blomster
mellem sig. Motivet er meget almindelig på tyske duker. Dessuten
forekommer havfruer, bemandede skib og en enkelt gang en
kvinne ved en barnevugge. Tanken bringes ofte hen på tyske
navneduker. Særlig er det tilfelle med en liten duk fra 1820 (85).
Figurene som er sjeldent mangfoldige, er anbragt så tett at de ved
første øiekast er vanskelige å skjelne fra hinannen.

Med et par undtagelser er alle disse duker utført i Bergen. Det
er den største lokalt særpregede gruppe vi kjenner, og den kunde
måskje også bli supplert med en del duker uten hovedmotivet.
Av de ikke bergenske duker er de to sydd i Stavanger i hen-
holdsvis 1781 og 1813. Begge er smukke arbeider. Den eldste (66)
skiller sig ut fra de andre ved at den dominerende farve er blått.
På den senere (79) er teknikken (halve korssting) en annen enn
på de fleste av gruppens duker. Arbeidet er smakfullt og frem-
ragende utført og hevder en høy plass blandt det innkomne ma-
teriale. Navneduken (95) uten årstall er trøndersk og hører nærmest
sammen med de allereidste, men den vidner om en sterk innfly-
delse fra bergenske arbeider. Et par av de andre er innkommet
fra Østlandet, men det kan neppe herske tvil om at deres oprin-
nelige hjemsted er Bergen.

98—111. De følgende navneduker som her er blitt samlet til
en gruppe, har mange innbyrdes ulikheter. Der er egentlig bare
et felles motiv, Adam og Eva ved kunnskapens tre. Til gjengjeld
er dette motiv anbragt på en iøinefallende og dominerende plass.
Treet har på de eldre en hekkliggende grønn barriere ved foten,
hvorpå menneskeparret er anbragt. Å lokalisere gruppen har ikke
vist sig gjørlig. De eldre hører hjemme på Vestlandet, flere også
i Trondhjem og i den senere tid er det Østlandet, særlig Fredriks-
hald, som er representert med de fleste eksemplarer. Flere frem-
ragende stykker finnes blandt de eldre og fra omkring 1800 er
der noen som kan opvise en forbausende figurrigdom. Den eldste

153. Navneduk.

157. Navneduk. 1769.

bærer årstallet 1747 (98) og er utført på en mørk, galbrun duk med vakre stoppemønstre. Av figurene kan nevnes en vugge og den variasjon at blomsterkurven blir båret mellom en mann og kvinne. Duken fra 1750 (99) hører til de smukkeste eksemplarer som er kommet inn til utstillingen. De svakt stiliserte tulipaner og nelliker er særdeles harmonisk sammenkomponert på den lyse duk. Farvene er diskrete og smukt innbyrdes avstemt. Flere av motivene samt de vakre border finner vi igjen i mønsterbøkerne. En kvinneskikkelse med sverd i den ene hånd og en nøkkel i den annen hører til sjeldenhetene og undtagelsene blandt allegoriene. Duken fra 1774 (100) er på rødt lerret, enkel og litt grov og stammer som den følgende (102) sikkert fra det trondhjemske. Den sistnevnte er forsynt med to årstall, uten at det er helt klart hvad det ene (1792) skal bety. Blandt figurene legger man merke til mannen og kvinnen på hver sin side av et blomstersmykket bord. En sjelden figur er den vilt og leddeløst galopperende hest, hvorpå der sitter en uniformert rytter. Den forekommer også på duken fra 1800 (103). Felles for begge disse to er lammet med seiersfanen, hvis blod blir opsamlet i en kalk. Like i nærheten finnes der på den sistnevnte en rød djevel ved siden av den dampende svovlkjel. En

176. Navneduk. 1789.

duk fra 1820 (105) meddeler at den er sydd av Mariane Møller i hennes 7de år, en opplysning som er temmelig enestående på norske navneduker. Plattømsbroderier og stilkestering er blitt benyttet på et udatert stykke (104) omtrent fra denne tid. De blå potpourrikruker, så vanlige og populære i 20–30-årene, broderes gjentagne ganger.

112–125. Bibelske scener fint utsydd på brodert bakgrunn i firkantet eller oval innramning er det trekk som sammenholder den følgende gruppes navneduker. Billedene forekommer alltid i et eller flere eksemplarer og motivene er gjennomgående ensartede. Den eldste duk stammer fra 1787 og den yngste fra 1817. På den første (112) er fremstillet Maria bebudelse, men senere blir Jesus i Getsemane det mest almindelige motiv. Det forekommer på 5 av de 8 duker. Dessuten finner vi Jesu opstandelse (på 3), himmelfarten (på 3), korsfestelsen, nadveren, hyrdenes tilbedelse, gravlegningen, den romerske soldat som støter sin lanse i siden på den korsfestede, Isaks ofring, Jakobs drøm, Herrens åpenbaring for Moses og Sauls syn på veien til Damaskus. Den siste fra 1817 (119) har renoisert på den kristelige forestillings verden og vendt sig til den antike. Et tempel med hvite marmorsøiler er anbragt i et frodig

198. Navneduk. 1798.

klassisk landskap. Utenom disse store bilder der gir navnedukene deres karakter, er rummet mer eller mindre utfyllt med andre ornamentale figurer. Særlig en fin og spinkel guirlande blir hyppig anvendt. På de eldre gjenntinner vi ennu mange av de realistiske motiver, dyr, blomster og hus, som vi kjenner fra andre navneduker. Senere tar de religiøse forestillinger helt overhånd, korsfestelsen, syndefallet og en mektig gjengivelse av Babels tårn. Fire kvinnelige skikkelser i hvite gevandter, forteller innskriften, skal symbolisere tålmodighet, håb, rettferdighet og fred. De siste mangler næsten alle prydelser når undtas guirlander, som omslynger og omrammer bilder og valgsprog som isteden kommer på mote. Tekstene har med forkjærlighet et religiøst tilsnitt, som: «Bliv Religion og Dyden Tro. Beflit Dig Paa Den Reneste Rettskaffenhet» eller en annen: »Lad Gudsfrøgt og Dyd Ledsage Dinne Handlinger og Tænk Du Lever i en Verden Hvor Ingen Fuldkommenhet Er.» Hvor disse innskrifter forefinnes, formodentlig optatt efter engelsk mønster, forekommer ikke de vanlige tall og

220. Navneduk. 1806.

bokstavrekker. Billedene er forsynt med underskrifter og syerskens navn, gjerne med tilføielse av fødselsår og datum, er oftest satt nederst på siden. Teknikken er ikke ensartet. Ved de større bilder er brukt halve korssting, uhyre nitid og fint utført, ved de mindre den vanlige korsstingssøm. Farven er på mange av stor skjønnhet og syersken har hatt en våken sans for dens dekorative betydning. Hovedparten av gruppens duker kan føres tilbake til en felles hjemstavn på vestsiden av Kristianiafjorden.

Tradisjonen fortsetter nedover i empire tid, men billedene får et annet innhold. De vokser og istedenfor de små, nette firkanter og ovaler, får vi fremstillinger som omfatter hele navneduken. Romantiske landskap, hus og haver eller små idylliske situasjoner blir de dominerende elementer. Eftersom formfølelsens oppløsning skrider frem sker der en stadig fremadskridende forgrøvning og forplumpning.

232. Navneduk. 1812.

126—140. Omkring århundreskiftet forekommer der en gruppe av navneduker hvor tallene og alfabetet er anbragt som en bord rundt hele dukens firkant. I enkelte tilfelle er alfabetet erstattet med en lenger innskripsjon med religiøst innhold. Dette gjelder f. eks. den første (126). Ellers er likheten mellom dukene innbyrdes ikke stor. Figurer og motiver blir i det vesentlige de samme, men deres sammensetning og anbringelse er meget uensartet. Også om formatet gjelder det samme. De fleste er små, nærmest kvadratiske duker, men enkelte avlange finnes også iblandt. Teknikken skifter sterkt fra duk til duk, og selv på samme arbeide er der større avveksling enn vanlig. De almindelige korssting og de halve korssting ombyttes til sine tider med platsømsbroderi. Gruppen er østlandsk og synes å henge sammen med visse danske former fra denne tid,

På den første duk legger man merke til en eiendommelig dobbeltbord av ekenøtter, to mannsfigurer, den ene med sverd, den annen med øks, er avbildet på den fra 1783 (127). En spraglet narreskikkelse som sist forekommer ved midten av århundredet dukker nu atter op (128). Den eiendommeligste av alle og et sær-

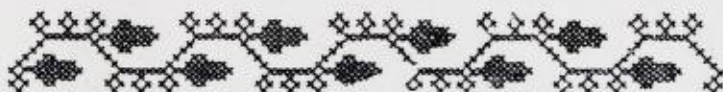

261. Navneduk. 1822.

syn blandt vårt samlede navneduksmateriale er en duk som er blitt utført i Fredriksstad 1803 (130). På den er et helt stamtre, med grener, kvister og blad utsydd og den er forsynt med en for tiden særdeles karakteristisk innskrift: «Tab ej af Sigte Dydens lyse Fane Ethvert af dine Fied du styre efter den og du skal nyde Løn af Himmelen». Teknikken er plattsøm. Av sjeldnere ting kan nevnes to stoler på hver sin side av et med lys smykket bord og »djevelen« på sin stol. Blandt figurene på en duk med årstallet 1804 (131), må fremheves et tårn, der like godt kan være ment å bety et alter. De seneste duker er alle i den vanlige, overblomstrede senempirestil.

141—148. Ved begynnelsen av 1800-årene utvikler der sig i Trondhjem en sterkt utpreget og meget eiendommelig type av navneduker. Formatet er avlangt firkantet og større enn gjennomsnittet. De tidligere — den eldste er fra 1808 (141) — er på gul, de senere fra 20-årene på en avbleket grønn duk. Stoffet er det samme hårde og blanke hampelin, som det allerede før er gjort

opmerksom på, hørte hjemme på disse kanter. Også særmerkene ved det ornamentale utstyr gjenfinnes, deriblandt initialenes innramning av små stiliserte grener. Monogrammene, der som regel er kronet, ordner sig i regelmessige rekker på dukens øvre del. Omkring hele duken løper en bord der kan bestå av naturalistiske blomster utført med stilkesting. Med et par undtagelser forekommer alltid syndefallet og et bilde av korsfestelsen over et alterbord utført i samme teknikk. Det gjelder også for noen mer realistisk gjengivne skipsbilleder. Eiendommelig er at lammet på de duker hvor det er gjengitt, ikke er forsynt med den sedvanlige fane, men istedet bærer et kors over skulderen. Ornamentene er anvendt med langt større sparsomhet enn ellers og de er spredt utover med stor rummelighet. På duken fra 1825 (146) har de tre tårner inngått en forbindelse med en alteropbygning og der er anbragt to trearmede lysestaker på fotstykket.

I den følgende inndeling vil der selvsagt bli mange huller og sprang i både den kronologiske og stilistiske utvikling. Særlig er materialet magert fra eldre tid, da de fleste spesialgrupper lot sig utskille. Stigningen og høidepunktet i våre navnedukers utvikling får man derfor ikke noget helt bilde av uten stadig å holde de følgende sammen med dem som alt er blitt behandlet. Derimot vil det uten vanskelighet la sig gjøre å følge tingenes gang i det 19de århundre, fra hvilken tid også de fleste arbeider er innkommet. Med letthet lar det sig vise hvorledes den gode formsans, den kunstneriske kultur sammen med en omsorgsfull teknikk litt efter litt oppløses innenfra og gjør det av med alt virkelig godt arbeide. Ved hjelp av disse broderier som her er blitt samlet, kastes der et skarpt lys over tilstanden i forrige århundre. Hvor likegyldige navnedukene fra disse år er, sett fra et estetisk standpunkt, så er deres kulturhistoriske betydning ikke ringe. De avspeiler klart tidens famlende og rotløse kultur.

1710—59, 149—153. De første lapper av navneduker er overfylt med små og gnidrede figurer. Farven er gjerne skiddengul og broderiene skiller sig ikke meget ut fra bunnfarven. Tiden har naturligvis med sin avblekende innflydelse en stor skyld i dette, men friskhet synes allerede fra først av å ha manglet. En undtagelse danner den første duk fra 1714 (149). Den har allerede det lys i farven som utmerker senere Bergensarbeider. I motivvalg merker man den nære forbindelse med fastlandet. Dukene er fylt med de tradisjonelle blomstervaser der ofte er stilfullt og vakkert utført. Av mer isolert optredende ting kan merkes de gjennemborede hjerter på duken 149 (særlig hyppige i Tyskland), det sammenslyngegede monogram på den fra 1725 (150) samt de to

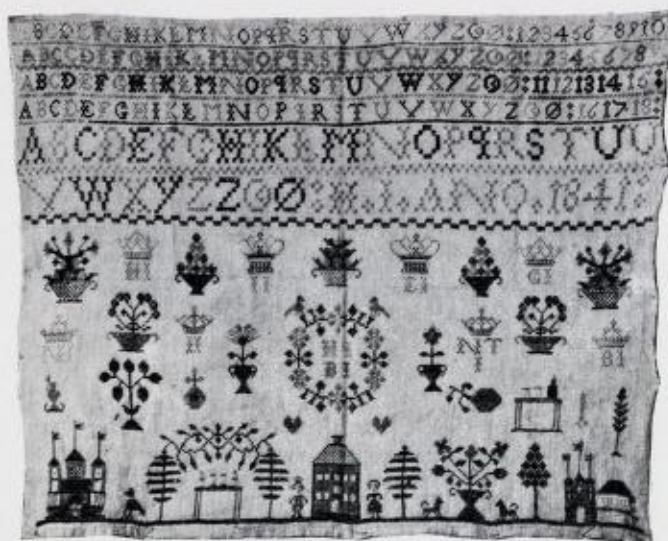
Bord fra Navneduk. 153.

289. Navneduk. 1830.

dobbeltørnlignende initialinnramninger på samme duk. Flagget, huset og dueslaget fra 1746 (152) er også sjeldenheter. Den udaterte duk (153) stammer omtrent fra denne tid, men stort mer kan man heller ikke si om den. Nogen sikkerhet for at den er norsk har vi ikke. Skjoldet med de to løver har nær overensstemmelse med engelske (?) tinmerker fra 1600 årenes siste halvpart. Selve måten å anbringe det på bringer tanken mer hen på tyske forbilleder. Figurene og de vakre border er imidlertid av samme slags som vi finner dem herhjemme, om de enn er bedre og sikrere utført enn gjennomsnittet av de norske arbeider.

1760—89, 154—176. Farven blir fra midten av århundredet lysere, klarere og friskere. Der kommer også mer frihet over anbringelsen av de ornamentale ledd. Ennu er de sterkt overfylte med planter, gjenstander og figurer, men de holdes mer ut fra hinannen. De fleste har fremdeles sine rekker av bokstaver og tall utfyllt med kroner eller annet hvor linjen krever det. Størrelsen

345. Navneduk. 1841.

tiltar etterhvert. Mellom figurene legges merke til en sort, hornet »djevleskikkelse« sittende på en stol og støtende med en stang i en gul morter. Den finnes på duken fra 1761 (154) og senere på flere andre. Den eiendommelige alteropbygning på duken fra 1763 (156) bærer årstallet 1755, formodentlig syerskens fødselsår. Navneduken fra 1769 (157) forteller selv gjennom en innskrift at syersken blev født i 1756. Hjørneblomsten som sees på et eksemplar fra 1771 (158) gjenfinnes i flere mønsterbøker, men forekommer yderst sjelden på våre navneduker. Ved sin fremstilling av havehuset, de to stoppeprøver, den lille blå hare og rettferdigheten med kors og vekt, skiller duken fra 1775 (160) sig ut fra de andre. Duken fra 1780 (164) har en mangfoldighet av bruks-gjenstander fra det daglige liv: skjorter, feiekoster, timeglass etc. Meget vakre er de to blomsterkrukker på den fra 1781 (165). De siste duker fra dette tidsrum er gjerne forsynt med en omløpende mæanderbord. Det er de klassiske strømninger som begynner å gjøre sig gjeldende. En flerhet av dem kommer nede fra Skienskanten. Foruten mæanderen finner vi et par livaktig sydde gresshopper og sommerfugler anbragt mellom de andre figurer.

1790—99, 177—200. Det følgende tiår bringer få eller ingen forandringer. Utviklingen følger det samme spor, jevnt og uten sprang. Den klassiske innflydelse blir noget sterkere, men innskrenker sig vesentlig til et par urner eller en stump mæanderbord hist og her. Derimot blir trangen til en umiddelbar naturgjengivelse mer levende. Denne trang er en sekundær virkning av den klassiske kunstoppfattelse og blir av en skjebnesvanger betydning for den dekorative kunst etter som den vinner frem. Dukene sydd på lerret med den åpne og løse vevning blir almindeligere fra nu av og synes hyppigst å være blitt benyttet i Bergen. De to stiliserte hjørneblomster på duken fra 1790 (177) finnes blandt annet i Johann Sibmacher's: *Neues Stick- und Spitzen-Musterbuch* fra 1604, s. 31. På flere av dukene forekommer stoppemønstre og en duk fra 1796 (193) har Chr. 7 kronede dobbeltmonogram over et klaffebord, hvorpå der er anbragt krus og begrer. En annen duk fra samme år har de fra nu av så hyppig sydde guirlandre (195). Typisk for tiden fremover, om enn i rikere utførelse her, er den smukt utførte duk fra 1798 (198). Her har vi alle de klassiske motiver som senere kommer mer og mer i forgrunnen, urner, venskapsaltrer, sløifer og guirlandre. Fremstillingen er påfallende realistisk. Men farven har ennå den dekorative holdning som var det 18de århundres fortrin fremfor det nye.

1800—09, 201—228. Fra denne tid merker vi mer til en forandring i navnedukenes utstyr. Det blir langt mer sparsomt og spredt. Vesentligst blir fra nu av de smale guirlandre med det spede løv, samt figurer hentet fra tidens kultus med antikkens verden. Men det er ellers eiendommelig hvor lite de klassiske former har vunnet innpass på våre broderier. Sammenlignet med andre land er det forsvinnende. Det er den parallelt løpende strømning, naturforherligelsen som hos oss er den sterkeste. Hengivelsen for og innlevelsen i naturen medførte som en konsekvens en umiddelbar trang til å gjengi og etterligne naturen selv. Den klare og på sin måte faste klassiske formverden hadde sikkert med bedre resultat, som i Danmark, formådd å demme op mot den oppløsning som måtte bli følgen av en så revolusjonerende omlegning av den kunstneriske formsans. Ennå er denne tendens svak og vi finner en mengde navneduker som følger det gamle skema. I denne periode begynner også en rekke grove og ordinære bokstavduker, hvis eneste prydelse er de regelmessige og kjedsommelige rekker av alfabeter og tall.

1810–19, 229–252. Også denne tiårsperiode bringer en del av de klart oppbyggede og sparsomt utsmykkede navneduker. Men der er en påtagelig nedgang på verdifulle stykker iblandt dem. Dette kan enten være en tilfældighet ved materialet eller kanskje henge sammen med de trange og trykkede tider. Mot slutningen av tidsrummet merker man en iøinefallende forgrovning særskilt for farvens vedkommende. Selve farvegleden forsvinner. Man føler hvor tendensen til å gjøre farven mest mulig naturtro etterhvert tar bort dens glans og gjør den brun og grumset uten dekorativ kraft. Dukenes figurer byr på lite nytt. Flere arbeider bærer innskrifter om når og i hvilken alder de er blitt utført. Litt vekslende teknikk sees hist og her. På en duk fra 1814 (238) sees en figur som kanskje er ment å skulle gjengi et dampskib. Og på en senere fra 1819 (252) vises en beskjeden prøve på de overflødighetshorn som senere skulde opnå en så enestående popularitet.

1820–29, 253–287. Det blir 20-årene som lar det store omslag fremtre som et påtagelig faktum. Det vi hittil har sett har været tilløp og forberedelser til den grundige forandring av hele navnedukens ornamentale utsmykning som fra nu av blir den førende. En ny rekke av mønstre kommer til anvendelse. Det er ikke alltid motivene, men deres behandlingsmåte som er vesensforskjellig fra det meste vi før har sett. Den nye mote kjendetegnes ved idyller og hyrdescener, gravkors og lyrer, alt omvevd av et frodig løvverk, tett spekket med roser og druer. Motivenes ville naturalisme gjør det snart av med broderiet som kunst. Foreløbig er den tekniske ferdighet så stor, at den kan holde grovheten og plumpheten på avstand ennå en stund. Smukt utførte er f. eks. den store duk fra 1821 (255) med de mektige overflødighetshorn og duken med det greske tempel helliget døde søskens minne fra 1822 (261) samt en duk fra 1824 (267), der viser et typisk utvalg av den nye tids motiver. Mest populære blir kransen av roser som finnes på flere og senere blir ennå hyppigere.

1830–39, 288–335. Det følgende tiår viser den fortsatte utvikling. Blandt de få ting som holder den gamle tradisjon vedlike finnes et par med noen store stiliserte blomsterkrukker. De sees i mønstrebøker og på navneduker fra mer enn 100 år tilbake i tiden. Nu har de fått et stort format og er blitt anbragt på en meget virkningsfull og dekorativ måte. Rene bokstavduker blir nu hyppigere; på en enkelt av dem som har tilhørt familien Daae

i Bergen (311) er alle navn brodert fullt ut. En sjeiden iakttagelse på hjemlige navneduker. Blandt figurene er de blå potpourrikrukker fremtredende. Men ellers er det de små scener og det meget løv med prangende blomster som blir mest foretrukket. Teknikken er påtagelig på retur.

1840—49, 336—370. Omkring 1840 finner vi en del meget store navneduker hvor de gamle mønstre er gjenoptatt. Vi finner påny de mange morsomme figurer og den store brogede mangfoldighet, skjønt alt er blitt spakere og mer slapt. Men ser man bort fra dette lyspunkt, følges det gamle spor. Forskjellen er bare at mønstrene er blitt ennu litt grovere, farven ennu mer ordinær og teknikken betydelig mer mangelfull. Det skal heller ikke forbedre saken at der blandes op med litt nygotikk og pseudo-rokokko. Formatet blir i denne tid for noen dukers vedkommende ganske overveldende.

1850—1900, 371—426. Fra siste halvpart av århundredet er medtatt et lite antall duker for å demonstrere den fortsatte utvikling. Der er lite eller ingen ting å si om dem, de taler for sig selv. Farvesans og stilsans er borte, og av teknikk er bare blitt den mest letvinte og ordinære tilbake. Frem til midten av 60-årene kan nu og da påtreffes enkelte der holder de siste rester av tradisjon sammen, 377 og 389.

427—461. Disse nummer omfatter navneduker som enten mangler årstall eller er forblitt ufullført. Samtlige tilhører det 19de århundre. Ingen av dem byr på eiendommeligheter utover det som tidligere er forekommet og da er blitt nevnt.

NAVNEDEKUR OG UTSTILLERE

B. M. = Bergens Museum, D. H. S. = De Heibergske Samlinger, D. M. = Drammens Museum, K. K. = Kristiania Kunstindustrimuseum, N. F. = Norsk Folkemuseum, N. K. = Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum, O. F. = Oplandenes Folkemuseum, S. M. = Skiens Museum, S. S. = Sandvikske Samlinger, Stvgr. M. = Stavanger Museum, V. K. = Vestlandske Kunstindustrimuseum. Hvor intet annet er angitt er adressen Kristiania.

1. 1703. Fru Beer.	29. N. F. 308—22.
2. 1743. N. F. 129—96.	30. N. F. 998—06.
3. 1746. N. K. no 12.	31. N. F. 490—21.
4. 1746. K. K.	32. 1745. K. K. 6717.
5. 1748. K. K. 7186.	33. N. F. 409—06.
6. 1750. D. F. 2100.	34. 1755. N. F. 286—07.
7. 1757. N. F. 989—06.	35. 1757. N. F. 408—06.
8. 1757. Fru Irgens.	36. 1758. K. K. 4412.
9. 1761. »	37. 1758. K. K. 4299.
10. 1763. N. F. T. 273—14.	38. 1760. Fru L. Bruun.
11. 1764. N. F. 990—06.	39. 1766. K. K. 4493.
12. 1764. K. K. 4444.	40. 1769. K. K. 6718.
13. 1765 Ekspedisjonschef Heyerdahl.	41. 1774. Kand. teol. Holst, Holmestr.
14. 1766. B. M. 1457.	42. 1788. S. M.
15. 1766? N. F. 244—98.	43. 1789. K. K. 5655.
16. 1777. Frk. M. Munch.	44. 1796. Fru Th. Stranger-Johannesen, Fr. vern.
17. 1774. K. K.	45. 1797. S. M. 3729.
18. 1778. S. M. 1913: 80.	46. 1802. K. K. 6719.
19. 1784. Skolebest. N. Andresen, N. str.	47. N. F. 89—21.
20. 1786. N. F. T. 295—14	
21. 1808. Gårdbr. Hoff, Bygdø.	48. 1724. K. K. 4271.
22. 1808. N. F. 392—21.	49. 1743. K. K.
23. 1817. Fru S. Strøm, Hamar.	50. 1762. K. K.
24. 1827. K. K.	51. 1772. Frk. M. Falsen.
25. 1828. Skolebest. N. Andresen, N. str.	52. 1779. K. K. 5966.
26. 1831. K. K.	53. 1787. Fru Marthinsen.
27. 1853. Fru M. Vollmann.	54. 1790. K. K.
28. 1857. Provisor H. Heuch, Thj.	55. 1790. Fru M. Kamstrup.
	56. 1795. Frk. G. Gjessing.

Bord fra Navneduk 1766.

57. 1736. Frk. M. Nielsen.
58. 1740. K. K.
59. 1747. Ing. O. Knoph.
60. 1763. V. K.
61. 1763. V. K.
62. 1766. V. K.
63. 1770. V. K.
- 64 a. 1774. K. K. 4280.
- 64 b. 1776. Fruskoginsp. Langhammer, Stenkjær.
65. 1777. V. K.
66. 1781. Fru O.skf. Hidle, Stvg.
67. 1784. V. K. 261.
68. 1788. V. K.
69. 1792. D. M. 559.
70. 1795. K. K. 4492.
71. 1797. V. K.
72. 1797. K. K. 4200.
73. 1800. V. K.
74. 1801. Ark. H. Bucher, Bestum.
75. 1806. V. K.
76. 1806. V. K.
77. 1808. V. K.
78. 1810. V. K.
79. 1813. Fru N. Wathne, Stvgr.
80. 1814. B. M. 1458.
81. 1818. Frk. M. Abel, Bergen.
82. 1818. K. K. 4281.
83. 1818. V. K.
84. 1818. V. K.
85. 1820. K. K. 6208.
86. 1820. Fru byfogd Grieg, Berg.
87. 1822. K. K. 8023.
88. 1823. Fru D. Lampe, Bygdø.
89. 1825. N. F. 1383—06.
- 90 a. 1827. K. K.
- 90 b. 1827. Fru Skoginspektør Langhammer, Stenkjær.
91. 1828. V. K.
92. 1830. V. K.
93. 1834. V. K.
94. 1942. V. K.
95. N. K. 11.
96. K. K.
97. K. K.
98. 1747. K. K.
99. 1750. V. K.
100. 1774. N. K. 138—10.
101. 1790. O.skf. Schanche, Voss.
102. 1797. K. K. 4286.
103. 1800. Lærer O. Furuseth, Jønna.
104. Skoleinspekt. O. Forstrøm, Fr.hald.
105. 1820. K. K. 3207.
106. 1827. K. Hjorth, Fr.hald.
107. 1827. N. F. 72—17.
108. 1836. Frk. O. Ohlgren, Fredrikshald.
109. 1836. Frk. K. Ohlgren, Fredrikshald.
110. Fru R. T. Andersen.
111. 1863. Fru Henriksen.
112. 1787. Skibsred. A. F. Klavenæs.
113. 1794. Fru Dora Andersen.
114. 1794. Kjøbmand Hj. Hovland, Sogn.
115. 1795. K. K.
116. 1796. N. K. 10.
117. 1802. Frk. Røed.
118. 1803. O.skf. A. Juel, Drammen.
119. 1817. Fru Svenningsen.
120. 1826. Fru A. Flørelius.
121. 1828. Frk. J. Nilssen, Kragerø.
122. 1830. K. K.
123. 1836. K. K. 8214.
124. D. M. 558.
125. 1869. Fru K. Hansen.
126. E. Høvelsrud, Holmestr.
127. 1783. K. K. 7278.
128. 1792. Fru E. Melhuus.
129. 1796. K. K. 7270.
130. 1803. K. K.
131. 1804. Fru S. Holm.
132. 1817. K. K. 7271.
133. 1823. K. K. 7755.
134. 1825. Frk. Ebbell.
135. 1827. S. M.
136. 1828. Fru Hagerup-Bull.
137. 1829. N. F. 931—10.
138. Fru byfogd Grieg, Bergen.
139. 1863. Frk. Ebbell.
140. 1874. K. K.
141. 1808. N. K. 110—11.
142. 1808. N. K. 135—12.

143. ca. 1813. Provisor H. Heuch,
144. 1823. N. K. 70—16. Thj.
145. 1823. N. K. 83—08.
146. 1825. N. K.
147. 1826. Fru M. Aas, V. Aker.
148. 1831. Ing. O. Knoph.
149. 1714. V. K. 269.
150. 1725. S. S. 2415.
151. 1745. N. F. 2168—06.
152. 1746. Fru Høydahl Ohme.
153. N. F. 235—01.
154. 1761. K. K.
155. 1762. Kpt. S. Stenmark.
156. 1763. N. K.
157. 1769. D. M. 2272.
158. 1771. Fru kpt. Berntsen.
159. 1772. K. K.
160. 1775. N. F. 1382—06.
161. 1777. K. K. 4321.
162. 1779. Fru A. Haug, Skarnes.
163. 1779. Ekspedisjonschef
164. 1780. K. K. Heyerdahl.
165. 1781. Frk. A. Lorentzen.
166. 1782. K. K.
167. 1782. K. K.
168. 1783. N. F. 453—14.
169. 1783. K. K.
170. 1785. V. K.
171. 1785. S. M. 120—14.
172. 1787. Gross. Plesner.
173. 1787. Frk. H. Gabrielsen,
174. 1787. S. M. 4426. Stvgr.
175. 1788. O.skf. Schanche, Voss.
176. 1789. S. M. 2809.
177. 1790. K. K.
178. 1790. Frk. G. Faye, Fr.hald.
179. 1790. B. M. 1195.
180. 1791. K. K.
181. 1791. Frk. F. With
182. 1792. S. M. 118—14.
183. 1793. N. F. 1356—06.
184. 1793. Frk. K. J. Jensen.
185. 1794. Fru E. M. Johnsen.
186. 1794. Frk. E. Gether.
187. 1794. Fru L. Beer.
188. 1795. V. K.
189. 1795. V. K. 268. Bygdø.
190. 1795. Gårdbruker. G. Hoff,
191. 1795. N. F. 265—03.
192. 1795. K. K.
193. 1796. Fru E. Evensen,
194. 1796. K. K. Stathelle.
195. 1796. V. K. 265.
196. 1797. O.skf. Juel, Drammen.
197. 1798. K. K.
198. 1798. Fru L. Radich.
199. 1798. S. M. 31—16.
200. 1799. E. Støren, Meldalen.
201. 1800. K. K. 4443.
202. 1801. Frk. S. Fegth.
203. 1801. N. K. 379.
204. 1801. K. N. Malme.
205. 1801. Fru Adtzen, Fr.hald.
206. 1802. Fru F. Waaler, Hamar.
207. 1802. K. K.
208. 1802. Frk. S. Fegth.
209. 1803. H. H. Steen, Brevik.
210. 1803. Fru O.skf. Hidle, Stgr.
211. 1803. Fru O. Iversen.
212. 1803. B. M. 6808.
213. 1804. K. K.
214. 1804. Frk. A. Grøn.
215. 1805. N. F. 307—21.
216. 1805. K. K.
217. 1805. V. K. 262.
218. 1806. Stvgr. M. 34—14.
219. 1806. Fru Ing. Haneborg.
220. 1806. K. K. 4214.
221. 1806. Fru overlæge Sundt, Fr.vern.
222. 1807. Frk. Knap, Fr.hald.
223. 1807. K. K. 7185.
224. 1807. Fru kpt. Berntsen.
225. 1807. Frk. C. Andersen, Toten.
226. 1808. Fru byfogd Grieg, Bergen.
227. 1808. Frk. I. Arbo.
228. 1808. K. K.
229. 1810. V. K.
230. 1810. B. M. 1916.
231. 1812. K. K.
232. 1812. N. F. 454—14.
233. 1812. V. K. 266.
234. 1813. N. F. 151—20.
235. 1813. Fru M. Ross-Lerche.
236. 1814. Frk. F. Schroeter.
237. 1814. K. K.

238. 1814. N. F. 164—97.
 239. 1815. N. F. 829—96.
 240. 1815. Frk. A. Falkenberg.
 241. 1816. Frk. A. Kolderup.
 242. 1816. Fru A. Svendsen, Lys-
 243. 1816. K. K. [aker.
 244. 1817. S. M. 192—17.
 245. 1817. O. skf. A. Juel, Drammen
 246. 1817. K. K.
 247. 1818. Gårdbr. G. Hoff, Bygdø
 248. 1818. K. K. 3724.
 249. 1818. Frk. E. Gether.
 250. 1819. V. K.
 251. 1819. V. K.
 252. 1819. N. F. 1357—06.

 253. 1820. Fru S. Strøm, Hamar.
 254. 1820. D. M. 4130.
 255. 1821. Heyerdahl-Nygaard,
 Holmenkollen.
 256. 1821. N. F. 514—98.
 257. 1821. Frk. Palm, Fr.hald.
 258. 1821. Fru C. Eberhardt, Sta-
 259. 1821. K. K. [bæk.
 260. 1821. K. K.
 261. 1822. Frk. S. Fegth.
 262. 1822. N. F. 90—21.
 263. 1822. S. M. 121—14.
 264. 1822. V. K.
 265. 1823. Fru I. Halle, Fr.hald.
 266. 1823. N. F. 73—17.
 267. 1824. N. F. 1285—06.
 268. 1824. J. Høst.
 269. 1824. Fru D. Brun Jakob-
 sen, S.fjord.
 270. 1824. Frk. G. Gjessing.
 271. 1824. Ing. Paus, Bygdø.
 272. 1825. E. Støren, Meldalen.
 273. 1825. N. F. 885—98.
 274. 1825. N. F. 1140—97.
 275. 1825. K. K.
 276. 1825. V. K. 263.
 277. 1826. S. Marstrander.
 278. 1826. K. K.
 279. 1827. Fru B. Heiberg.
 280. 1827. K. K.
 281. 1827. Fru Ing. A. Jensen.
 282 a. 1827. V. K.
 282 b. 1827. Fru H. Stang.
 283. 1828. O. Melgaard.

 284. 1828. N. F. 305—21.
 285. 1828. Stvgr. M.
 286. 1829. Frk. G. Rønneberg.
 287. 1829. N. K. 13.

 288. 1830. K. K.
 289. 1830. N. F. 1282—06.
 290. 1830. N. F. 296—05.
 291. 1830. K. K. 5692.
 292. 1830. K. K.
 293. 1830. D. M. 4288.
 294. 1830. Frk. A. Røberg.
 295. 1830. K. K.
 296. 1830. K. K.
 297. 1831. Provisor H. Heuch, Thj.
 298. 1831. E. Støren, Meldalen.
 299. 1832. N. F. 515—98.
 300. 1833. N. F. 486—21.
 301. 1833. Frk. E. Thorsen.
 302. 1833. Fru Platou.
 303. 1833. Fru G. Halsnes.
 304. 1833. K. K.
 305. 1834. Heyerdahl-Nygaard,
 306. 1834. K. K. [Holmenkollen.
 307. 1834. K. K.
 308. 1834. Skolebest. H. I. Ham-
 mer, Hønefoss.
 309. 1834. Fru K. Kristoffersen,
 Horten.
 310 a. 1834. Fru C. Berntsen.
 310 b. 1834. Fru A. Grøntvedt.
 311. 1835. N. F. 335—21.
 312. 1835. K. K.
 313. 1835. Fru E. Gotaas, Lys-
 314. 1835. Fru C. Aas. [aker.
 315. 1835. Skoleinsp. O. For-
 strøm, Fr.hald.
 316. 1835. Fru S. Lund, Horten.
 317. 1836. Frk. Young, Nordstr.
 318. 1836. G. J. Iversen.
 319. 1836. Fru K. Armann, V. Aker.
 320. 1836. Frk. A. Røberg.
 321. 1836. Fru M. Finne, Vang,
 322. 1836. Fru L. Ytter. [Hed.
 323. 1836. Fru With.
 324. 1836. Fru Adtzien, Fr.hald.
 325. 1836. V. K.
 326. 1837. K. K.
 327. 1837. Fru A. Petersen, Høne-
 328. 1837. Frk. Elstad. [foss.

329. 1837. V. K.
330. 1838. Ekspedisjonschef Heyerdahl.
331. 1838. K. K.
332. 1838. Frk. G. Christophersen.
333. 1838. Fru. M. Schoug.
334. 1839. Fru Irgens.
335. 1839. N. F. 489—21.
336. 1840. Frk. J. Berg, Bestum.
337. 1840. Frk. H. Holmboe.
338. 1840. Fru skolebest. Lie-Nielsen, Bestum.
339. 1840. K. K.
340. 1840. B. M. 10491.
341. 1840. Bergm. Ths. Münster.
342. 1840. Fru S. Holm.
343. 1840. Fru Wendel, Bygdø.
- 344 a. 1840. Frk. Vold, Thj.
- 344 b. 1840. Fru Lindtner-Persen, Stvgr.
345. 1841. Fru B. Stang.
346. 1841. K. K.
347. 1841. N. F. T. 374—14.
348. 1841. V. K.
349. 1841. V. K.
350. 1842. K. K.
351. 1843. V. K.
352. 1843. Generalkons. Thor-sen, Stvgr.
353. 1843. Frk. Western.
354. 1843. Frk. Jehnigen.
355. 1843. Fru Gran-Henriksen, Vinderen.
356. 1843. Fru Gran-Henriksen, Vinderen.
357. 1843. Frk. M. Abel, Bergen.
358. 1843. Fru F. Waaler, Hamar.
359. 1844. Kapt. A. B. M. Aas-gaard, Bækkelaget.
360. 1844. Fru A. Røgeberg.
361. 1844. K. K.
362. 1845. N. F. 1284—06.
363. 1845. K. K.
364. 1845. Fru I. Sørensen, Evje.
365. 1846. V. K.
366. 1847. Lærer O. Furuset, Jønna.
367. 1847. Fru B. Suhrke, Fredrikshald.
368. 1847. Fru D. Berge.
369. 1849. Frk. R. T. Andersen.
370. 1849. K. K.
371. 1850. Frk. J. Ødegaard.
372. 1850. D. H. S. 9827.
373. 1851. Fru A. Holtfodt.
374. 1851. Fru H. Rode.
375. 1851. Frk. J. Ødegaard.
376. 1851. V. K.
377. 1852. Fru Ruud.
378. 1852. Fru C. Nyblin, Skien.
379. 1852. K. K.
380. 1854. Frk. A. Olsen, Mor-eppen.
381. 1854. N. F. 74—17.
382. 1855. Thv. Gaarder, Gran.
383. 1856. Fru A. Fjeld, Høvik.
384. 1857. D. M. 2601.
385. 1858. Fru A. Moe.
386. 1858. K. K.
387. 1858. K. K.
388. 1859. Frk. G. Holst Roness, Stokmarknes.
389. 1862. Kapt. A. B. M. Aas-gaard, Bækkelaget.
390. 1862. Fru Adtzlen, Frhald.
391. 1863. Skolebest. H. I. Ham-mer, Hønefoss.
392. 1863. Fru Ing. Haneborg.
393. 1864. Fru Hermansen.
394. 1864. K. K.
395. 1865. Fru L. O. Raserud, Hønefoss.
396. 1865. Fru Kristiansen.
397. 1866. Brukseier K. Myhre, Drammen.
398. 1866. D. M. 3898.
399. 1869. Fru L. Severinsen.
400. 1869. N. F. 91—21.
401. 1869. D. M. 3897.
402. 1870. Fru A. Nielsen.
403. 1872. Fru Frost Dahl, Tøns-berg.
404. 1873. N. F. 597—21.
405. 1873. N. K. 20.
406. 1873. Fru H. Nilsen, Dram-men.
407. 1873. N. F. 92—21.

408. 1874. D. H. S. 9830.
 409. 1877. Frk. G. Bredal.
 410. 1878. Hans A. Meyer, Mo i Ranen.
 411. 1878. K. K.
 412. 1881. N. F. 75—17.
 413. 1884. Hans A. Meyer, Mo i Ranen.
 414. 1885. Fru N. Helmen.
 415. 1886. Fru B. Myhre.
 416. 1886. Fru Lundberg.
 417. 1886. Fru Sten.
 418. 1887. Fru B. Myhre.
 419. 1888. Frk. R. Arneberg.
 420. 1890. D. H. S. 9828.
 421. 1890. Fru L. Severinsen.
 422. 1891. D. H. S. 9829.
 423. 1892. Frk. C. Arneberg.
 424. 1893. Fru S. Lund, Horten.
 425. 1894. Fru o.r.sakf. Hidle Stavanger.
 426. 1898. Frk. D. Arneberg.
 427. B. M. 10507.
 428. D. M. 2194.
 429. Stvgr. M
 430. K. K.
 431. K. K.
 432. K. K. 6209.
 433. K. K.
 434. Fru L. Ytter.
 435. V. K.
 436. N. F. 1358—06.
 437. N. F. T. 294—14.
 438. S. S. 2415.
 439. S. M. 195—18.
 440. K. K.
 441. Frk. Th. Lund, Fr.hald.
 442. Fru J. M. Glørgaard.
 443. Frk. J. Young, Ø. Aker.
 444. Frk. M. Faye-Lund.
 445. Fru Dietrichson, Fr.hald.
 446. Fru S. Strøm, Hamar.
 447. Fru N. Midthun, Moss.
 448. N. F. 321—21.
 449. S. M. 119—14.
 450. Fru Ing. Haneborg.
 451. Frk. G. Bredal.
 452. Fru D. B. Jakobsen, S.fjord.
 453. N. F. T. 296—14.
 454. O.R.sakf. Schancke, Voss.
 455. N. F. 393—21.
 456. Frk. G. Smith, Drammen.
 457. K. K.
 458. Frk. Ebbell.
 459. P. Kaas, Vinstra.
 460. Heyerdahl-Nygaard, Holmenkollen.
 461. Hans A. Meyer, Mo i Ranen.

GIVERE

Fru F. Arnesen.
 Frk. Bjølstad.
 Fru A. Buch.
 Fru Adv. Dahl.
 Fru H. Jensen.
 Sognepr. A. Johnson.
 Fru K. Michaelsen, Stvgr.
 Frk. E. Petersen.
 Ing. Schjøtt, Tel.
 Fru A. Seel.

Norsk Folkemuseum har til sin tolvte særutstilling lagt beslag på den velvilje som både offentlige institusjoner og private ved slike leiligheter alltid uten prutningsmon har vist museet. Dette ber da også iår at få fremføre sin varme takk, dennegang til de mange hvis navne foranstående lister viser.

Bygdø i mai 1921.

Hans Aall.

Depotbiblioteket

75sd 42 273

